

नई धातुएँ (New Roots)

पत्	- गिरना	to fall
गर्ज्	- गरजना	to roar
स्मृ (स्मर्)	- याद रखना	to learn

विकस	- खिलना	to bloom
कूज्	- चहचहाना	to chirp
रक्ष्	- रक्षा करना	to save

उपसर्गयुक्त धातु (Roots with a Prefix)

आ + गम्	- आना	to come
---------	-------	---------

नया अव्यय (New Indeclinable)

च	- और	and
---	------	-----

अभ्यास

सम्प्रति लेखनीयम्

1. एकपदेन उत्तरत।

(एक पद में उत्तर दीजिए। Answer in one word.)

(क) कः नृत्यति?

मयूरः

(ख) के धावन्ति?

मृगाः

(ग) के पचतः?

पाचिके

(घ) के पततः?

पत्रे

2. निम्नलिखितवाक्यानि शुद्धानि कुरुत।

(निम्नलिखित वाक्यों को शुद्ध कीजिए। Correct the following sentences.)

उदाहरणम्— कन्ये धावन्ति। कन्ये धावतः।

(क) सा गच्छन्ति।

सा गच्छति।

(ख) कन्याः भ्रमति।

कन्याः भ्रमन्ति।

(ग) सः नमतः।

सः नमति।

(घ) बालौ क्रीडन्ति।

बालौ क्रीडन्ति।

(ङ) छात्राः पठन्ति।

छात्राः पठन्ति।

(च) फलं पतन्ति।

फलं पतति।

(छ) खगाः कूजतः।

खगाः कूजन्ति।

(ज) तौ गच्छति।

तौ गच्छतः।

(झ) सिंहाः गर्जन्ति।

सिंहाः गर्जन्ति।

(ञ) मृगः धावतः।

मृगः धावति।

भाषा-अवबोधनम्

रिक्तस्थानेषु उचितक्रियापदानि लिखत।

(रिक्त स्थानों में उचित क्रियापद लिखिए। Fill in the blanks with correct forms of the verbs.)

(क) छात्रौ पुस्तकं पठतः। (पठतः, पठन्ति)

(ख) सैनिकाः देशं रक्षन्ति।	(रक्षन्ति, रक्षतः)
(ग) पुष्पाणि विकसन्ति।	(विकसति, विकसन्ति)
(घ) मृगः वने धावति।	(धावतः, धावति)
(ङ) गजः शनैः चलति।	(चलतः, चलति)

2/ उचितकर्तृपदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत।

(उचित कर्ता पद चुनकर रिक्त स्थानों को भरिए। Fill in the blanks with the appropriate subjects.)

(क) आगच्छतः। (सः, तानि, ते)	(ख) हसन्ति। (छात्रः, छात्रौ, छात्राः)
(ग) पिबतः। (सा, सः, तौ)	(घ) सन्ति। (सा, ते, तौ)
(ङ) गच्छति। (सः, तौ, ते)	(च) नमतः। (तौ, सः, ताः)

3/ निम्नलिखितवाक्यानि बहुवचने परिवर्तयत।

(निम्नलिखित वाक्यों को बहुवचन में बदलिए। Change the following sentences into plural.)

उदाहरणम्— सा हसति। ताः हसन्ति।

(क) सः खादति। खादन्ति।	(ख) सा नमति। नमन्ति।
(ग) बालः क्रीडति। क्रीडन्ति।	(घ) पुष्पं विकसति। विकसन्ति।
(ङ) अश्वौ धावतः। धावन्ति।	(च) मित्रे गच्छतः। गच्छन्ति।
(छ) बाले पठतः। पठन्ति।	(ज) खगः कूजति। कूजन्ति।

4/ संस्कृतेन अनुवादं कुरुत।

(संस्कृत में अनुवाद कीजिए। Translate into Sanskrit.)

(क) पत्ता गिरता है। पत्रम् पतति।
(ख) वे सब पढ़ते हैं। ते पठन्ति।
(ग) वे दोनों नमस्कार करती हैं। ते नमस्तः।
(घ) दो सैनिक रक्षा करते हैं। सैनिकौ रक्षतः।
(ङ) वे सब नाचती हैं। ताः नृत्यन्ति।
(च) कन्याएँ जाती हैं। कन्याः गच्छन्ति।

मूल्यपरकम्

1. किं त्वं मित्रे सह अशिष्टं व्यवहारं करोषि अथवा विनयपूर्वकम् आचरसि? (क्या तुम मित्रों के साथ अशिष्ट व्यवहार करते हो अथवा शिष्टतापूर्वक?)
2. किं त्वं गुरुजनान् प्रति विनयशीलः असि? (क्या तुम अपने बड़ों के प्रति विनम्र हो?)

